

154 . Porț | Comuna: Marca | Județ: Sălaj | Punct: Corău | Anul: 2002

Anul: 2002

Cod RAN: 141982.01

Perioade: Preistorie, Antichitate

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Epoca romană timpurie

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Dan Băcueț-Crișan, Sanda Băcueț-Crișan, Ioan Bejinariu, Alexandru Matei, Daniel Vasile Sana, Dumitru Gheorghe Tamba

Instituții: Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Direcția Județeană pentru Cultură Sălaj, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău

Rezumat

Cercetarea arheologică desfășurată în 2002 a vizat pentru început sectorul cel mai înalt, aflat în zona vestică a punctului Corău. Au fost deschise 3 suprafețe și 2 casete.

Numeroasele complexe neolitice descoperite - gropi, locuințe, morminte denotă intensă locuire a acestei zone.

Materiale ceramice de factură Coțofeni au apărut de obicei la baza nivelului de cultură din epoca romană, amestecate de obicei cu materiale din bronzul târziu.

Din perioada bronzului târziu putem menționa: o locuință, gropi, o vatră de foc, numeroase greutăți de lut de mici dimensiuni, perforate, fragmente ceramice.

În nivelul corespunzător locuirii de epocă romană au fost descoperite 17 gropi, cărora le putem adăuga alte trei complexe de acest tip dar fără un inventar specific, monede, fragmente ceramice, bucați de râșnițe, oase.

Raport

Localitatea Porț (com. Marca) este amplasată la limita vestică a județului Sălaj, în bazinul mijlociu al Barcăului. Stațiunea arheologică din punctul Corău (sau Corău I cum apare în literatura arheologică) se află la vest de localitate, pe malul râului Barcău, imediat după ieșirea acestuia din trecătoarea de la Marca. Situl este "tăiat" de limita administrativă dintre județele Sălaj și Bihor. Este cunoscut din 1973 când încep săpături arheologice în partea Bihorului, conduse de către D. Ignat de la MTC Oradea. Lucrările au continuat până în 1992, iar rezultatele referitoare la locuirea neolitică au fost publicate de către autoarea săpăturilor. Locuirea se întinde pe prelungirea spre luncă a dealului "Curatul", până într-o zonă joasă parțial inundabilă primăvara.

Numeroasele inundații, soldate în ultimii ani cu pierderi de vieți omenești și cu inundarea obiectivelor de foraj ale Schelei de la Suplacu de Barcău au impus efectuarea unor amenajări care să împiedice pe viitor asemenea evenimente. Printre altele proiectul vizează ridicarea unui baraj pentru o acumulare permanentă pe râul Barcău, imediat după ieșirea din trecătoare. Deoarece acumularea afectă și vestigiile din punctul "Corău" s-a dispus începerea săpăturilor de salvare. Inițial pe porțiunea aflată pe teritoriul Sălajului s-a efectuat ridicarea topografică, rezultând o suprafață de 6,6 ha pe care apar materiale arheologice la suprafață. Pentru a ușura desfășurarea cercetărilor suprafața a fost împărțită în carouri de 20 x 20 m. Pe baza unui contract cu Direcția Apelor Crișuri - Oradea a început o cercetare preliminară pentru stabilirea suprafeței propriu-zise cu sarcină arheologică, precum și pentru precizarea stratigrafiei sitului, a unei dinamici estimative a complexelor arheologice, pe baza cărora să se realizeze o estimare a costurilor și duratei săpăturilor arheologice de salvare.

Cercetarea arheologică desfășurată în perioada 25 VIII - 3 X 2002 a vizat pentru început sectorul cel

mai înalt, aflat în zona vestică a punctului Corău. Au fost deschise următoarele suprafețe: SO 3 și SO 4/2002 (ambele de 20 x 2 m, orientate N - S), S 1/2002 (80 x 1,5 m, orientată E - V), precum și casetele C A și C B/2002 (prima între SO 3 și S 1 cu dimensiunile de 5 x 3,3 m, iar ultima la est de SO 4 cu dimensiunile de 4 x 4 m). În total cercetarea arheologică a vizat 257,5 m² din suprafața sitului. Cauze de ordin obiectiv nu au permis finalizarea cercetărilor decât în sectorul secțiunii S 1, respectiv a casetei C A, celelalte sectoare urmând să fie finalizate în decursul anului 2003.

Stratigrafia:

O primă constatare este cea referitoare la intensitatea locuirii. Grosimea depunerilor arheologice ajunge în unele sectoare (SO 3 SO 4) la peste 1,60 m. Cel mai vechi nivel de locuire este primul nivel neolitic (Neolitic I) de culoare brun-închis surprins pe primii 50 m ai secțiunii S 1 precum și în caseta C A. Urmează al doilea nivel neolitic (Neolitic II) de culoare galben-roșcat, care-l suprapune direct pe precedentul. Acest nivel a fost surprins pe întregul traseu al secțiunii S 1 și în caseta C A. Urmează apoi un consistent nivel corespunzător locuirii din secolele II - III p. Chr. Este un nivel maroniu foarte pigmentat cu numeroase lentile de lut galben compact evidențiat atât în secțiunea amintită cât și în caseta C A. Lucrările agricole au distrus stratul de cultură pe o adâncime de cca. 20- 25 cm. Au fost descoperite și materiale din eneoliticul târziu (orizontul Cheile Turzii - Huniadyháalom), respectiv eneoliticul final (cultura Coțofeni) și de la sfârșitul epocii bronzului.

Descoperiri atribuite perioadei neolitice:

Cercetarea așezării, cunoscută în literatura de specialitate ca situl care a dat numele unui grup cultural aparținând neoliticului târziu - grupul Suplacu de Barcău, ne-a oferit posibilitatea de a aduce noi informații privind perioada neo-eneolitică în nord - vestul României. În zona cercetată în 2002 situația stratigrafică se prezintă diferit de cercetările anterioare (1973-1999) atât în privința culturilor identificate cât și a periodizării grupului Suplacu de Barcău. Numeroasele complexe neolitice descoperite - gropi, locuințe, morminte denotă intensă locuire a acestei zone.

Astfel în S 1 în special în intervalul 0 -0,20 m au fost descoperite în primul nivel neolitic materiale aparținând complexului Starëvevo- Criș. Ceramica își găsește bune analogii în așezarea de la Zăuan - Dâmbul Cimitirului oferind date de atribuire etapei IIIB-IVA.

Nivelul neolitic I - acestui nivel îi aparțin următoarele complexe: locuința adâncită B 3 surprinsă în caroul 45-47 sub forma unei aglomerări de chirpic, pietre și ceramică; în caroul 38-40 L 5, locuință de suprafață pe tălpi, în S I fiind conturată doar o mică parte din complex; caroul 12,3- 14,5, L 6, locuință de suprafață, traseul parțial al locuinței fiind identificat după urmele gropilor de stâlp; metrul 17, M 3, mormânt de incinerare în groapă, lipsit de orice inventar; caroul 37-38 G 22; caroul 38-40 G 24; caroul 41-42 G 23; caroul 48,5-50 G 25.

Nivelul neolitic II - caroul 55-58, L 4, locuință de suprafață cu o podină din lut galben subțire având traseul marcat de gropi de stâlp surprinsă de asemenea parțial; caroul 32,5-33,5 profil sud, G 15; caroul 21-22,5 G 21; caroul 19-20 G 19; caroul 0-4,30 urmă de talpă de culoare neagră pigmentată cu chirpic, care a fost identificată în SO 3, traversează C O, C A și intră în profil în S I la m 4 - 4,30, totalizând un traseu de 15,80 m. Atât în S I m 0,90 - 1,10 cât și în C A au fost observate două urme cu traseu perpendicular pe urma de talpă. Deocamdată nu putem preciza destinația acestui complex. Gropile, cu excepția G 21, sunt gropi menajere care au furnizat material ceramic destul de puțin. Caracterul deosebit al G 21, pereți arși la roșu, ar putea indica un complex pentru ars ceramică. Din păcate o parte a complexului a fost distrus de o groapă de epocă romană.

În SO 3 au fost identificate două locuințe de suprafață și un mormânt de inhumație (M 1) aparținând nivelului neolitic II și un mormânt - M 2 în nivelul neolitic I.

În cazul M 2 avem de a face cu un întreg complex legat de trecerea în neființă a celui decedat. Un bordei sau o groapă de mari dimensiuni a fost umplută până la un anumit nivel cu pământ și bolovani (de la -3 m adâncime până la -2,10 m) peste care s-a așezat un covor de fragmente ceramice și lespezi de piatră. Pe acest covor a fost descoperit scheletul bine păstrat al unui individ de statură impresionantă, corpul fiind acoperit de fragmente ceramice de la un vas de mari dimensiuni. Pe tot acest ansamblu a fost depus un alt

nivel de pământ negru de aceeași factură cu cel din partea inferioară a complexului, gros de aproximativ 20 cm. Pe acest nivel la -1,30 -1,50 m, în zona capului (la ceafă) au fost depuse două râșnițe și un vas de mari dimensiuni în care am identificat semințe carbonizate. Scheletul are orientarea N - S, chircit pe partea stângă, cu mâinile aduse la față. Materialul ceramic printre care se remarcă fragmente pictate cu bitum pe un fond gălbui sau roșu lustruit, la care se adaugă elementele de rit și ritual ilustrate atribuite complexului grupului Pișcolt faza mijlocie.

M 1, surprins pe o latură a locuinței L 1 la -1,10 m, s-a conturat ca o pată gălbuie-maronie care taie complexul cu M 2. Este tot un mormânt de înhumăție foarte prost păstrat, orientat E - V. Defunctul a fost depus în poziție chircită pe partea stângă cu mâinile îndoite spre față. Inventarul este foarte bogat, constând din 9 vase depuse de-a lungul corpului pe partea stângă. Unul din vase a fost umplut cu bulgări de ocră roșu. Din L 1- locuința de suprafață am identificat doar o mică parte dintr-o latură (talpa) pe o lungime de aproximativ 2 m. Situația este identică în cazul locuinței L 2, o parte din complex fiind surprins și în SO 4.

Deși cercetarea nu a fost încheiată în SO 4 și C B, nivelului neolitic II îi putem atribui o locuință de suprafață L 3 identificată inițial în SO 4 și pentru a cărei cercetare s-a deschis caseta B. Nu cunoaștem dimensiunile complexului, în cele două suprafețe deschise a fost identificată latura nordică având lungimea de 3 m și o parte a laturilor estice și vestice având 3,30 m. Complexul L 3 a fost sesizat la adâncimea de -1,10 m sub forma unui pete rectangulare de culoare galben - maronie (podeaua locuinței). După îndepărtarea podelei au fost surprinse urmele pereților construcției (talpă) de culoare galben-maronie. Pe latura estică sesizată în caseta B a fost descoperit un complex format din 9 vase din care 8 sunt cupe cu picior și unul o strachină de mici dimensiuni. În concluzie L 3 este o locuință de suprafață de formă rectangulară cum latura scurtă de 3 m și laturile lungi surprinse pe o lungime de 3,30 m.

În cadrul campaniei pe 2002 pentru perioada neolitică au fost identificate 6 locuințe de suprafață, o locuință adâncită, două morminte de înhumăție și unul de incinerăție, 6 gropi menajere și probabil un cuptor de ars ceramică, un complex legat de construcția L 3 și urma de talpă cu funcție neprecizată. Pe baza materialului ceramic au fost identificate următoarele fenomene culturale: complex Starëvevo- Criș IIIB-IVA, grup Pișcolt, grup Suplac II-III. [Sanda Băcucț Crișan]

Descoperiri atribuite culturii Coțofeni:

Materiale ceramice de factură Coțofeni au apărut de obicei la baza nivelului de cultură din epoca romană, amestecate de obicei cu materiale din bronzul târziu. Sunt apariții sporadice, doar în SO 4 am putut surprinde o concentrare mai mare de ceramică Coțofeni și oase, fără a putea însă pune în evidență un complex al acestei culturi. Sub rezerva unor descoperiri viitoare ne rezumăm la a menționa doar lipsa decorului realizat prin intermediul împunsăturilor succesive și a încadra mai larg aceste materiale în fazele Coțofeni I -II. [Ioan Bejinariu]

Descoperirile din perioada bronzului târziu:

Deși dovezile prezenței umane ce datează din această perioadă sunt mult mai consistente, nu am putut delimita un nivel de cultură aferent acestei epoci la Corău. Excepție face doar caseta C A/2002 unde un foarte subțire nivel a fost evidențiat doar în jurul locuinței descoperite. Bronzului târziu îi pot fi atribuite cu siguranță doar locuința L 1/2002 surprinsă în caseta C A, precum și o vatră de foc descoperită în caseta C B și două gropi (groapa G 2 din caseta C B și G 12 din S 1). Alte câteva gropi (G 9, G 18 din S 1 și G 4 din C A) au un inventar neconcludent și este greu de afirmat dacă pornesc de la baza nivelului roman, sau de sub acest nivel. Singura locuință din această perioadă este de formă aproximativ rotundă, ușor adâncită față de nivelul de atunci de călcare (cu 30-40 cm). Locuința cercetată în proporție de cca. 95% avea diametrul de 3,2/3,5 m. În centrul său am surprins urma unei gropi de stâlp cu diametrul de 0,40 m ce se adâncește cu 0,30 m față de fundul locuinței. Alte două gropi de stâlpi au apărut la extremitatea estică a locuinței, iar alte două în apropierea celei centrale, pe aceeași linie cu ea. Pe fundul locuinței, în partea estică, respectiv sud-vestică au apărut două alveolări circulare cu diametrul de aproximativ 1 m, puțin mai adâncite față de fundul locuinței și pline cu cenușă. Locuința din bronzul târziu a fost deranjată parțial de o groapă ce aparține locuirii din secolele II - III p. Chr. (G 3 din C A). Nu au fost găsite resturile vreunei vetre de foc în interiorul locuinței ci doar fragmente din crusta unei asemenea amenajări. Aspectul construcției, simplitatea planului, cantitatea foarte mică de chirpici descoperit ne fac să credem că este vorba mai curând de o construcție

sezonieră, mai degrabă o simplă colibă, legată de anumite ocupații. Un indiciu referitor la aceste ocupații l-au furnizat numeroasele greutăți de lut de mici dimensiuni, perforate, descoperite în umplutura colibeii. Credem că aceste greutăți erau utilizate la plasele de pescuit. Alături de aceste piese a fost recuperat din umplutura locuinței un bogat material compus din ceramică, oase menajere, fragmente de râșnițe primitive. În cazul ceramicii se remarcă predominarea netă a străchinilor cu buza invazată și uneori cu mici proeminențe conice sub buză. Numeroase sunt fragmentele de vase de provizii de dimensiuni medii prevăzute cu brâuri alveolate ori crestate plasate sub buză, sau cu proeminențe apucători. Au apărut și fragmente de vase cu un colorit specific: negru la exterior, respectiv cărămiziu la interior, printre care un fragment din gâtul unui vas decorat cu caneluri orizontale. Foarte interesant este un fragment ceramic descoperit în același context decoart cu o bandă lată realizată prin pictare cu substanță bituminoasă, imitând probabil numeroasele fragmente neolitice decorate în această manieră. Ceramica din bronzul târziu este unitară și întru-totul similară celei descoperite în locuința L 1/2002. Foarte multe greutăți de lut ars similare celor aflate în locuința L 1 au fost descoperite în apropierea vetrei de foc apărută în caseta C B. În apropierea vetrei de foc nu am surprins urmele vreunei construcții. Vatra era amenajată pe un pat de pietriș gros de 3-4 cm și avea diametrul de aproximativ 1 m. Locuirea poate fi atribuită pe baza aspectului ceramicii etapei III a bronzului târziu transilvănean, fiind elocvent procesul de hallstattizare sesizat în cazul formelor, tehnologiei de ardere și a tratării suprafețelor. [Ioan Bejinariu]

Descoperirile de epocă romană:

Nivelul corespunzător locuirii acestei epoci a fost surprins în toate sectoarele cercetate din zona vestică a stațiunii arheologice de la Corău. Grosimea depunerilor arheologice din această epocă atinge pe anumite porțiuni chiar 0,5 m. Acestei epoci îi aparțin 17 gropi, cărora le putem adăuga alte trei complexe de acest tip fără un inventar specific, dar care s-au conturat totuși din nivelul respectiv. În general este vorba despre două categorii de gropi: unele de formă tronconică, înguste la gură și largi spre fund, iar altele cilindrice și mai înguste. La multe dintre gropile primei categorii s-a putut remarca existența unui strat de lutuală pe pereții complexului, iar umplutura era de regulă cenușoasă și foarte afânată. Această primă categorie a servit probabil drept gropi de provizii, iar probabil după deteriorare drept gropi menajere. Inventarul primului tip de gropi nu este foarte spectaculos, constând din fragmente ceramice, bucăți de râșnițe, oase. Într-un complex de acest tip a fost descoperită o monedă. Gropile categoriei secundă aveau o umplutură galben-lutoasă, foarte compactă și tasată. Erau în general lipsite de inventar, sau în rare cazuri conțineau puține materiale ceramice amestecate, din epoci diferite. Aceste gropi trebuie să fi servit drept gropi de stâlpi (adâncimea în jur de -1 m, diametrul de cca. 0,5 - 0,6 m), pentru construcții de mari dimensiuni a căror suprafață nu a fost urmărită în această fază a cercetărilor. Resturile acestor construcții surprinse sporadic constă în mici aglomerări de chirpici, parțial deranjate de arături. Doar între m 50,9 - 54,4 a fost surprinsă parțial (spre profilul nordic) o podea lutuită, groasă de cca. 20 cm ce provenea de la o asemenea construcție. În caseta A, în nivelul corespunzător locuirii de epocă romană a apărut un bloc masiv din lut bătut, de formă prismatică, cu marginile rotunjite, orientat est-vest (pe latura lungă) cu lungimea de 1,1 m, respectiv lățimea de 0,5 m. Înălțimea păstrată a blocului este de cca. 0.35 m (partea superioară a fost distrusă de arături). Din aceste complexe și din nivelul de cultură provine un bogat material ceramic, preponderent lucrat cu mâna, dar sunt numeroase și fragmentele de vase lucrate la roata olarului, mai ales cele ce provin de la chiupuri cu buza lățită și evazată. Printre altele a fost descoperit un fragment de terra sigillata pe care apar câteva litere cursive în relief. Puținul material metalic este reprezentat de un cuțit din fier și o lupă de fier. Moneda apărută în groapa G 6 este un denar de argint: ANTONINVS PIVS: DIVA FAUSTINA I emis la Roma, post 141. Avers: DI (va) AVG - FAVSTINA. Bust drapat, cap diademat, dreapta. Revers: (pietas)AVG. Pietas stând la stânga, cu mâna dreaptă aruncă tămâie pe un candelabru aprins și ține o cutie în mâna stângă. (Determinare dr. C. Găzdac, IAIA Cluj). Materialul descoperit permite o încadrare generală a acestei așezări situate în afara provinciei (la cca. 80 km de limes) în intervalul secolelor II-III p. Chr. [Ioan Bejinariu]

Informații suplimentare online

[Raportul 2064 din cronica.cimec.ro](#)
[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
